

INFORMAČNÝ
SERVIS

3

Кроніки
в Русиньскім музею

ZAHRAČNÝ
SERVIS

5

Бравурный вікенд
у братів Лемків

| факты | культура | история |
актуальные информации о Русинах
а не лем про Русинів

| факты | культура | история |
актуальные информации о Русинах
а не лем про Русинів

NA AKTUÁLNE
TÉMY

6-7

Концепція ку закону о používaní jazykov menšín

Позываеме вас до світа „топмоделінгу“ ... або як русиньска моделка добыла світ

Є молода, прекрасна, сексі і амбіціозна, но передштыткім є наша - **Анніна Алексіс Федоркова**, світова топмоделка з Бардйова, котра мать русиньскых предків і гордо голосить ся к русинству. В Інфо Русині публікувало ся уж вельо, но статью такого „тріумфу“ мы іщі не мали, зато мы рады, же о успіхах нашой топмоделки можеме поділити ся і з вами, нашы дорогы читателі. **Ведь не надарьмо гварить ся, же Русинкы суть найкрасшы жены на світі а Анніна є лем того доказом.**

С. Лисінова, фото авторкы і А.А.Ф.

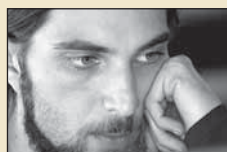
26-рочна Анніна Алексіс Федоркова народила ся в Пряшові. Выштудовала Обходну академію в Бардйові, но едначасні в тім часі штудовала і на Bellingham High School, Seattle в США. Перед двома роками промовала на Філософічній факулті Пряшівской універзіты. Од децембра 2008 мать тырвале бывана в Дубаї – Споены Арабскы Еміраты, де ангажує ся як моделка. Там жыє в найвысшій і найславнішій будові на світі: Burj Khalifa, the Dubai mall. Ёй родичі походять з русиньского регіону, отець є з Ондавкы, окрес Барді-

▲ А. А. Федорко посылать вельо поздравів про читателів Інфо Русина.

► с. 2

Глоса

Петро Медвідь,
редактор Інфо Русина

Робиме тото, може, вшыткы. Місяць новембер каждорочні зачінаме в якімсь посвятнім тиху. Давне хрістіянське свято „Усопшых“, котрого цільом є оддати почливість і спомняти собі на нашых найблизшых, котры уж не суть межджі нами. Тото свято перевзяли і мы, Русины, на нашу територію од майорітного римокатолицького жытельства. Споняте свято роззвучус нашы церквы задумныма співами панахід за помершыми; веде нас на цінтері, котры суть в тім часі заповнены так, як в ниякій іншій час рока. Гробы, припоминаючі смерть, суть прикриты вінцями з чатины і квітів, котры зась сімболізують жылот. В ночі на тых місцях бликать велике множество маленьких пламінок. На гробах наших предків світить світло надії. Вінцями, каганцями просвітлений ночный цінтерь. Тото вшытко в нас інтензівніше, як в іншы дні рока, пробуждять думкы, молитвы, споминаня на тых, з котрыма бы мы, може, хотіли іщі хоць бы дакілько минут быти, побісідовати з нима, но не было нам тото уж дожычено. Попозерайме ся на тоту хвілю і з іншого боку. Свято „Усопшых“ представлять собов і свято тихосты, котре позывать нас ку нашым корінням. Кличе нас ку тому, жебы мы роздумовали над тым, кым нашы предкы были - про што жыли, за што терпіли і з чого радовали ся. Жебы мы роздумовали, што нам хотіли зохабити, што бы хотіли, жебы мы зохабыли по нас. Віру, ідентичность, традиції... Кым были нашы предкы і хто мы днесь? Ідеме їх слідами, ці лем положыме вінець і тым наша памятка і почливість кінчіть? Як буде споминати ся на нас? Я увірєный, же повернути ся ку нашым корінням буде тов найвекшов почливістьом, яку можеме принести на гробы нашых предків.

РУСИНЬСКА ОБРОДА
НА СЛОВЕНЬСКУ

в сполупраці з о

ЗДРУЖІНЬОМ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ
РУСИНІВ СЛОВЕНЬСКА

Вас сердечні позывать

на ексклюзівны ґалаконцерты

RUTHENIKA

14. 11. 2010 о 17,00 год. КОШЫЦІ,
Театер Талія

Конферують: Вікі Ракова (геречка) і
Сілівя Зелінкова (редакторка НЕВ-СРО)

19. 11. 2010 о 18,00 год. БРАТІСЛАВА,
в будові Словенського розгласу

Конферують: Сілівя Зелінкова і Владо
Чема (герець ТАД-у).

В програмі выступлять Лауреаты до-
теперішніх рочників Співів мого роду:

М. Железна, Тріо Магуровых,
М. Чабак, Дуо М. Караш - І. Сівулько-
ва, Тріо Маковиця, Дуо Я. Чура - П.
Феценко, Н. Сікорякова і Р. Губа.

Дале з вами о прекрасній русиньскій
фолклор поділять ся:

З. Густякова, Я. Лукачова,
Л. Густякова, С. Морозова,
М. Павелчак, Д. Прочкова,
Дуо З. Філічкова - М. Гладішова.

Спестріньом ґалаконцертів буде
і выступліня Дітьской фолклорной
групы Хемлонячік і Співацькой групы
ґачуры за допроводу Народной
музыкы СОКОЛЕЙ з Гуменного.

Режія і драматургія програму:
М. Кереканіч

Сценарь: С. Лисінова

Медіалны партнеры:
Info Rusin, www.rusin.sk,
www.molody.rusyny.sk

Уж теперь організаторы і выступаючі
тішать ся на стрітнутя з вами при
прекраснім автентічнім фолклорі і
ненавыгороджуючых русиньскых традиціях.

Акція є реалізована з фінаншов підпоров МК СР.

► с. 1

йов і подникать в Чехах. Мати походить зо Снины і учителює на Основній школі в Бардїйові. Родичі од маленька вели ей в русиньскім дусі на што Анніна споминать з любов-йов і тепер на далекім выході. Стрїтнута з ньов было досправды інтерсне, і хоць не мать вельо часу, так при послїдній навщїві родного Бардїйова нашла собі час і про нас, а з той нагоды мы попросили ся ей:

Алексіс Анніна, не тіпичне мено на Словенську. Одкы вы ку ньому пришли? Є то псевдонім?

Я народила ся як Анна, бо мено Анніна тоды не было, но родичі од маленька клічуть мене Анніна а може, од 16 років ку тому придало ся мено Алексіс, котре я достала од свого агента. Значїть, уж высше 10 років каждый мене познать як Анніну Алексіс. Тото мено ужывам всяды. Під таким меном мене реґіструють і вшиткы моделінґовы агентуры.

Де вы жыли в часі свого дїтинства?

Свої найкрасшы дїтиньскы часы я пережывала в Бардїйові. А через вакації коло красной річкы Пчолинчанка на синьскых рыбниках. Вельо раз мы ходили з родичами і з братом на туристіку до Полонин. Значїть, же я дітина Буковскых верхів, а про мене найкрасше місто на світі є Бардїйов.

Яке одношія вы мате ку Русинам?

Но яке же одношія я можу мати ку Русинам, кідь я сама Русинка, котра в собі носить тот неповторючий русиньскый темперамент, вдяка котрому я тым, чім ем. Но сердечне одношія мам ку вшиткым народам і народностям, бо каждого собі поважам і респектую. Мы вшиткы собі ровноцінны.

▲ А. А. Федорко зо своих колеґињов Марінов з Філіпін.

Што про вас значить народность Русин?

Русиньска народность є то найцінніше што мам, бо сучастьов той народности суть мої родичі, мої бабкы і дідови, но і моє ціле я! І в далекім світі собі часто споминам на тото, ку чому мене вели мої родичі - на файны русиньскы їдла од бабкы, котры суть неповторючі і на прекрасный русиньскый фолклор, котрый не мать во світі конкуренцію.

Як вы достали ся ку світовому топмоделінґу?

Цалком першы зачаткы были в США, кідь я достала ся на выміне студентське

перебываня на середній школі в Seattle. Я там выграла і casting, котрый був „штартом“ мойой карьеры. Но мій першый „моделінґовый вілет“ був до метрополи моды Мілана. А з Мілана до цілого світа. Меджі тым я выграла і пару конкурзів на Словенську.

Наповнює вас тота робота?

Гей, наповнює мене. Моделінґ роблю професіоналні і кідь вецей мене тягать ку філму, де уж мам даякы скусености і помалы розбіґе ся і тота сфера мойого жывота. Уж выступовала я і в дакількох відеокліпах, заграла собі во двох філмах меншы ролі. Скусености мам і з театру, де я грала в єдній грі в часі, кедь я была в Сеатлі – была то комічна роль „Show girl from Las Vegas“. Уж од тоды я собі усвідомльовала, же хочу робити і про театр або філм.

Якы суть вашы найкекшы моделінґовы успїхы? Де всяды вы побывали?

Зачну тым, де всяды я была. Было то Токіо. Там я жыла скоро 6 років і было то в часі студій, з чого випливать, же вельо я пувовала на трасі Токіо – Словенсько. Далє я побывала в Шанґраї а Беїнґу, Тел Авіві, Індії, Таліянську, Йорданську, Кватаре, Омані, УАЕ і т. д.

Што бы вы хотїли одказати чїтателям Інфо Русина?

“World peace“, жебы люди были щастливы і оптимістичны і кідь даколи тото не є легке. Но вірьте, же на кінце каждого тунела є світло. Кідь мате хоць якы сны, цілі, желаня, так їдьте за нима! Бо лем твердов роботов і терпезливїстьов вшитко досягнете. А головні будьте добрыми людьми, бо вшитко в жывоті вертат ся як бумеранґ.

Слідами Федора Головатого

Текст і фото К. Гуняра

2-го октобра 2010 одбыла ся інтересна акція – Слідами Федора Головатого, а то наслідні: Організатор – Русиньскы художники під Вігорлатом (РХп. В) - на челі з гарантом проекту **Бц. Крістіаном Гуняром** і сельскым урядом в Руській Воліві славность отворили святв літурґійов за **Федора Головатого**. По ній був выступ на верх Копыто 792 м.н.м. ку каміню Федора Головатого, де збойник вырив гієроґліфы, якы указують на далшы смерованя уложія великого

сокровища. Організований выступ абсолвовало приблизні 60 людей, комбінований тереннов переправов. Од еденастой години одбывав ся акт - посвячіня петного місця - алтанок і камінь, священником **Білорускым** із фарности Кленова. Потім був культурный проґрам рівно під алтанком, де з красным пасьмом слова і співанок выступила **Фґ Дуга із Снины**. По вольній бісїді на тему **Федор Головатый** участници пересунули ся до культурного дому в Рускій Воліві, де было обчерствїня, котре приготовили шїковны містны ґаздынькы під веджіньом старосткы села **П. Турбаковой**. По них продовжовав далшый

▲ Школяри з гієроґліфів на камени чїтали, де находять ся далшы указованя уложія великого покладу, котрый зохабив Ф. Головатый.

богатый культурный проґрам і забава до пізньої ночі. Хвіля была барз жычлива. Тот проєкт одбыв ся вдяка гранту Надації Оріндж - Шанца про наш реґіон. Акція распочала каждорочну славность з почливости к визначному русиньскому збойникови цілоевропского значїня Федора Головатого, котрый був орентований на поміч тамошньому русиньскому жытельству. Яношік представлять коло нього лем слабеньку юшку без фактів. Але Головатый од Закарпатья через Бардїйов, Высокы Татры і велику часть Польска був знамый в тодішніх містах і жупах. Мы горды на патріюта і Русина з великым Р., **честь його памяті, на многая і благая літа.**

▲ Участници акції з уважностью слушають выклад о Ф. Головатім, котрый мав жертвонный Русин і гарант проекту Бц. К. Гуняра (третій зліва).

Кронікы і памятны книгы в Русиньскім музею

Петро Медвідь

Дня 15-го октобра 2010 р. зорганізував СНМ – Музей русиньской культуры в Пряшові в співпраці з Містнов організаційов Русиньской оброды на Словеньску в Пряшові і Містным одбором Матиці Словеньской в Пряшові інтересну выставку під назвов *Кронікы і памятны книгы*. Цільом тотой акції была презентація сельскых кронік із выбраних самосправ, бо у них кумулує ся історія конкретного села і жывога його жытелів. Як во вступнім поздравліні участників повіла директорка музею О. Глосікова: „В последнім часі, мало увагы присвячать ся кронікам і писаню кронік. Докінце при організовані выставкы мене немало несподівав факт, же суть і такы села, в яких кронікы перестали писати ся і тым страчат ся часть історії“. І зато выставка, яку музей ведно з далшыма двома організаторами приготував, і в якій можуть навщівниці відіти кронікы зо сел Раславіці, Капушаны, Мошуров, Збудьска Біла, Хмельова, Стебник, Нижня Полянка, Чертіжне і з міст Стропків і Пряшів, мать окрема документачного і далшый символічний характер. Бо окрема славностной презентації кронік выникнув з ініціативы М. Калиняка, председы МО РОС Пряшів і Л. Матіско, председы МО МС в Пряшові за підпоры директоркы русиньского музею **Клуб кронікарів**, котрый бы мав в будучности нелем зедночовати тых, котры о тоту проблематику интересують ся з історічного аспекту, але мав бы быти і консултантним центром при музею, через котрый буде давати ся і одборна поміч. Клуб буде мати і освітній характер: „Хочеме привести молоду генерацію ку писаню кронік, а кідь то буде потрібне, методічно їх ку тому і поведеме,“ - повіла О. Глосікова, котра планує робити в просторах музею, в рамках Клубу кронікарів, і лекції про тых, котры бы хотіли кронікы зачати писати. Л. Матіско надіяеть ся, же выставка стане ся традиційов, на котру будуть в близкім часі надвязовати і діскузны клубы о історії наших сел (словеньскых і русиньскых) і їх культурнім жывоті. Як дале повів на отворіні - тота выставка свідчить о далшых двох фактах: же ту тоты кронікы суть, значить, же нашы народы ту жили віками, є то наша територія і мы не дахто, хто ту пришов лем недавно. А тот факт, же мы ту днесь, при тых

▲ Головны організаторы при вступнім отворіні акції. Справа до ліва: О. Глосікова, директорка СНМ - Музея Русиньской культуры, М. Калиняк, председ МО РОС Пряшів і Л. Матіско, председ МО МС в Пряшові. Коло нього Ш. Левканічова, редакторка НЕВ Словеньского розгласу.

кроніках стоїме, значить, же нашы народы вшыткы історічны трагедії пережили. Меджі цінныма гостями отворіня выставкы, з котрых не мож не спомянути і старостів двох русиньскых сел **Яна Железного** і **Хмельовой** і **Яна Цундры** із Нижньої Полянкы, котры запожичили сельскы кронікы про музей, був участный і председ МО пан Владимир Протівняк, котрый высловив потіху зо співпраці тых трьох органіцій і звыразнив підпору РОС на кожій акції подобного характеру. Староста п. Цундра підкреслив значіня тых книг про пізнаня властной історії і тым, же лем властны кронікы дізнали ся, же в Полянці была колись деревяна церквова. Найвекше несподіваня але приготувила про навщівників музею пані Л. Ковачова, директорка Державного архіву в Пряшові, філіалкы Пряшів, яка на отворіні нелем же повіла много интересного з історії писаня кронік і роботі кронікарів, але принесла і еден оригінал з 1446 р. і дві фотокопії цінных пряшівскых кронік з 12-го віку. Хто там не був, може бановати, бо оригіналну кроніку з Пряшова было мож відіти лем в тот день. О тім, же интерес о нашу історію і штудованя кронік є великий і зорганізована такой акції мало свій смысл, было відіти і на живій дізкузіі, до котрой запоіло ся много участників. Выставка є про вшыткых, познаня хоча чіх, одкрыта три тыждні. А тоты, котрым не буде дость, можуть ся уж тепер тішыти на далшы выставкы кронік, меджі якыма бы, подля слов директоркы О. Глосіковой, не мали хыбовати ани парохіяльны кронікы. Музей зо своїма сполуорганізаторами уж тепер планує і обіцяти своїм навщівникам далшы выставкы, што значить, же высьше уведжена выставка не была лем одноразова акція.

На Великім Липнику весело

З каждого боку около нас слухаме старых людей, же як в днешній часі на них забывають ся і як днеська мають во світі зелену лем молоды. Нєт ся їм што чудовати. Знаєт, даколи то так не было. Даколи чім був чоловік старшый, тым був про комуніту мудрішый, вецей собі його вшыткы цінили і послушали його рады. Ходем куцічко собі тото чутя „потрібности“ припомянули і пензісты з Велико-го Липника старолубовняньского окресу. Бо там велико-липницька молодеж, на челі зо штудентков масмедіальных штудій на УПІШ в Кошыцях Аленов Каміньсков, выдумала про вшыткых пензістів села интересну акцію повну прекрасных споминань.

З. Ковалчікова, Люботиці

Програм під назвов „Октябрь – місяць почливости ку старшым“ ніс ся в духу фольклору, звыків і традицій підпорив його і сам староста села **Інг. Штефан Стемпак**, котрый ведно зо сельскым заступництвом приготував погощіня про гостів. В культурнім домі во В. Липнику собі ціле пополудни сонечной суботы - 19-го октобра 2010 старшы люди заспомянали на стары добры часы, наприклад, як ходили ведно дівчата з парібками на поле траву косити і сіно грабати, або як на Боже народжіня смітя замітали і сypали перед хыжу, де їх мілый бывають... Интересна

їх дїтських часів і трошечка їм очі залпляли слызы. «Ей, кукай ту, а з кадиль тото набрали?» - сміяли ся ведно бабы і дідовы, кідь на подію привів молодый свою невісту ку свекрі і она єй привитала словами: «Ей, што уж мам с тобом робіти, кедь єсть ту. Ці хцу, ці нехцу, мушу тя до дому прияти.» Спів красных, а главні дакотрых і забытых співанок вытваряв атмосферу, на котру лем так легко не забывають ся. Сам староста села п. Стемпак на зачатку програму повів, же єдным із головных цілів той акції є і розрушати меджігенерачны одношіня на селі і думам, же тото выдарило ся, бо по погощіню тота прекрасна атмосфера продовжовала вольнов

▲ Завершална сцена молодых людей во В. Липнику.

гра молодых Джадови – пано-ви, де хлопці перезлікали ся і забавляли дівчата вечерами, як і мудры праностікы зохабляли в публіці усмівавы твари. Дівкы заспівали і великодню співанку Вородай, котрой співаня „На Бані“ донесь заховало ся і не забыли припомянути і красны звик, коли по доспіваню Вородаю утікали дівкы з бані, а котра трафіла до стодолы, тот до рока выдала ся. І красны дїтскы гры на полі, розрахованкы, гаданкы ці співанкы - завели участных до

забавов, танцьом і співом аж до нескорой години. Красні позерати на молодых, котры свій вольный час жертвовали своїм старым родичам, же їм і таким способом указали, же на них не забывають. Але знаєт, што было на тім вшыткім найінтересніше і найкрасше? Же тоты молоды люди не ганблять ся облечі ся до крою, же не ганблять ся співати народны співанкы, а главні, же не ганблять ся бісідовати своїм материньскым русиньскым языком...

РУСИНЬСКИЙ ПРОГРАМ
од 1.11. 2010 – 19. 11. 2010

1.11.2010 – ПОНЕДІЛЬОК 18.00 – 18.30 Святочный програм	19.00 – 20.00 Радіомагазин – репріза	20.00 – 20.30 Подобы жывота: Михал Шмайда
3.11.2010 – СЕРЕДА 18.00 – 18.30 Радіоновины	20.30 – 21.00 Музыка народностей	
5.11.2010 – ПЯТНИЦЯ 18.00 – 18.30 Радіоновины		
9.11.2010 – ВІТОРОК 18.00- 18.30 Радіоновины 20.00 – 21.00 Радіомагазин 21.00 – 21.30 Літературна релация: М. Мальцовска: Планка - реп.	14.11.2010 – НЕДІЛЯ 7.00 – 8.15 Літургія ГКЦ Ольга 8.15 – 9.00 Музыканы поздравы 18.00 – 18.45 Село, грать, співать і думу думать: Співы мого роду – дітська часть	18.45 – 19.00 Музыкальне окенко
11.11.2010 – ЧЕТВЕРЬ 18.00- 18.30 Радіоновины	15.11.2010 – ПОНЕДІЛЬОК 18.00- 18.30 Радіоновины	
13.11.2010 – СУБОТА 18.00 – 19.00 Радіо молодых Приповідка: З. Ковалчікова: Пані Партітура	17.11.2010 – СЕРЕДА 18.00- 18.30 Святочный програм	19.11.2010 – ПЯТНИЦЯ 18.00 – 18.30 - Радіоновины

Програм Театру Александра Духновича в Пряшові на місяць
НОВЕМБЕР 2010

3-го новембра 2010 о 19.00 на Великій сцені

Б.С.-Тірава – О.Шулай
ТЯПАКОВЦІ

Режія: Матуш Ольга
Гуморна, але і важна комедія із сельсков тематиков і фантастичным герецькым обсаджіньом.

10-го новембра 2010 о 19.00 на Малій сцені

Данііл Гінк – Федор Михайлович Дстоєвский

ЕКАТЕРІНА ІВАНОВНА (вольні подля роману Преступліня і потрестаня)

Режія: Светозар Спрушанський
Инсценація є монологом Екатеріны Ивановны Мармаладовой, герої з роману Ф. М. Достоевского Претупліня і потрестаня. Монолог адресіе позваным гостям-глядачам, котры суть участниками кошані на памятку ей усопшого мужа Семйона Захаровіча Мармаладова.

В главній ролі Екатеріны Ивановны – Владіміра Брегова. Єй діти: Поля – Дана Петрікова, Коля – Якуб Шімко, Ліда – Елізабета Шімкова.

20-го новембра 2010 о 20.00 на Малій сцені

Михаїл Євграфовіч Салтыков-Щедрін

О ДВОХ ГЕНЕРАЛАХ (фантазія)

Режія: Светозар Спрушанський
Ніч в театрі – ніч повна театралных захытків і несподівань-бісіда з герцями, можность сценічной імпровізаціі. Вызначны герці, днесь уж старшой генаціі русиньского Театру Александра Духновича в Пряшові, з герецьков бравуров ім принадлежньов і з легкістьов гусльовых віртуозів – перекрочують в інсценаціі выдуману лінію меджі реаліньствов і фантазіялов.

В ролях двоох генералів увидите: Василя Русиняка і Осифа Ткача. А як газда ім буде напамічний Євгеній Лібезнюк

24-го новембра 2010 о 19.00 на Малій сцені

Михаїл Євграфовіч Салтыков-Щедрін

О ДВОХ ГЕНЕРАЛАХ (фантазія)

Режія: Светозар Спрушанський

Гостьовскы выступліня Театру А. Духновича в новембрі 2010.

7. 11. **Чертіжне, КД**

Прінцовы галушкы

18. 11. **Братіслава – Асторка**

Тяпаковці

14. 11. **Словінкы, КД**

День дерешовый

27. 11. **Пыхні, КД**

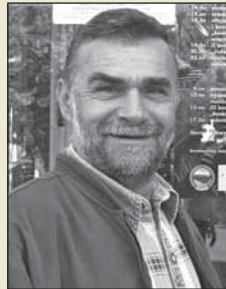
Окресный шпыталь

СПИСОВАНЯ ЛЮДЕЙ

СПОВІДЬ ПЕРЕД ОБРАЗОМ МАТЕРИ

Днесь: Михайло Зазуляк,

журналіста „Руського слова“, редактор „Рутенпресу“ і член Національного совіту Русиньской народностной меншыны в Сербії

Про Русинів, во вшыткых державах, одбуде ся уж много раз медіалізоване зрахованя жытельства. Тота реакція бы мала быти чім дале, тым веце єднов із найголовнішых работ в наступнім періоді. В першій ряді є то важна задача про лідрів русиньских організацій, жебы бісидовали о тім, што мы, як народность, доставаме і што може каждая народность достати тым, кідь штотайвеце голосів придбать.

Но підниманя усвідомліня о тім, ку кому належыме, же мы Русины, є нелем вічна, бесперестайна задача, активність і уродна работа про спомянутых лідрів русиньских організацій, но і про вшыткых, котры творять єдно ціле ядро сплоченьского, культурного і освітнього жывота Русинів. Вшыткых нас тото дотыкать ся. А при зраховані жытельства в 2011 році не смієме на тоту, про нас Русинів, важну задачу забывати. Бо, на жаль, асімілація зробила своє. Она і надале є притомна всяды, де жыєме. Русины в Сербії, думам собі, же на самый перед, дякуючі Русиньській оброді на Словеньску, но і іншым русиньским організаціям на Словеньску, мають того дость здобыте, головні в культурі, інформованости, літературі і выдавані книжок і в школстві, а то вшытко на барз высокій уровни. Но тото іщі не значить, же не може быти вшытко ліпше і вецей, головно в освіті, жебы чім вецей основных, середніх і високих школ учіло русиньскій язык. Бо кідь молоды не будуть усвідомльовати собі того, кым они суть, не будуть знати бісидовати і писати своїм материньским языком - потім даремна бы была наша работа. Мене барз тішыть, же на Словеньску дійствують молоды Русины, якы організують добры акції, котры помагають в усвідомліні своей народной ідентічности. А думам, же як раз они суть за нас вшыткых великов одповідьов на вопрос, чом голосити ся к русиньскій народности і русиньскому материньскому языку. Зрахованя жытелів є барз важный вопрос і про Русинів у нас в Сербії, бо як явить ся, і у нас є нас фурт менше і наприк тому, же маме здобыты высокы стандарды і можности ку розвитку народной ідентічности во вшыткых областях жывота. На тото в Сербії доглядать і старать ся **Національний совіт Руснацох**, як найвысша форма меншыновой культурной самосправы. А як раз того року, тот орган уж выконав найціннішый экзамен перед ближачім ся зрахованьом жытельства, бо скоро во вшыткых народностях в Сербії одбыли ся в юні выборы (як найвысша форма демокраціі), коли до того органу были зволены заступці через прямы выборы. Таким способом був выбранный і Національний совіт Руснацох (і я єден із членів) з цілковой кількості 19 членів. Но перед тым, жебы мы тото досягли, мусили мы барз активізовати ся конкретно в тім, же од новемра минулого року, до марца того року, коли в Сербії робила ся велика підписова акція – петиція, вдяка котрой мы могли выберати своїх заступців прямыма вольбами. Ту было потрібне, жебы петицію підписала хоцьлем половина жытельства, котра належить к русиньскій народности. Русины в Сербії, найвеце во Войводіні, підписали ся в овельо векшій мірі як было потрібне, так же то была барз добра проба і можу повісти, же єдна з форм приготовліня ся на слідуюче зрахованя жытелів. Зато я пересвідченый, же пропаганція робить барз вельо, а то, головно, через медіі і ей треба робити всяды, де жыють Русины. Кідь же і я сам уж довгы рокы роблю в медіях, зо скусеностей знам, же тота работа нелегка і каждоденна, але зато мы ту – на хосен своему русиньскому народу!

Бравурний вікенд у братів Лемків

В днях 16-го –17-го октября 2010 были мы участниками культурно-сплоченско-освітньої і літературної акції у братів Лемків, котры odbyвали ся в польській Красній (в місті народжіння Івана Русенка) і Горлицях (в місті, де была одкрыта Памятна ізба І. Русенка). А вірте, не была то хоцьяка акція, але шось незвычайне, при котрім учасникам не раз текли слезы по твари, повна емотівных слов і прекрасной поезії, споминань, мудрых высловів, лемківских співанок, почливости к великанам, но і незвычайной гордості на свою родну Лемковину. Тото вшытко ходем в короткості характерізує акції під назвами: XVIII-та Лемківска творча осінь і Одкрытя ізбы памяти Іваны Русенка, котрых головным організатором было Ставарішыня Лемків на челі з його председом А. Копчом, котрый є окрем іншого і підпредседом Світової рады Русинів.

Текст і фото С. Лисінова

Іван Русенко фурт будовав Лемковину і збудовав єї! Зато мы не загинули...

Тоты суть слова визначного лемківського поета, редактора часопису *Бісіда*, автора многих літературных творів і найновше зоставителя інтересной книжки - „РУСЕНКО - ВЫБРАНЕ“- Петра Трохановского „алиас“ Мураньки. Споминана публікація была выдрукована з нагоды 120-ой річниці народжіння і 50-ой річниці смерті визначного лемківського будителя І. Русенка (1890-1960) і на тій акції была славностні покращена і представлена єї автором за допроводу професорки Ягелоньской Універзіты в Кракові Др. Олены Дуць-Файфер. П. Трохановский на марго книжки повів: „Од своїх 15 років я збожнюовав Русенка, вдяка його творчости і міцным одказам про нас, Лемків. Я переживь свої тяжкы часы в далекій Варшаві, де я був одлучений од мойой мамкы і нянька, а його творы мы помогли тоты часі пережити. Выдруковати зборник творчости Русенка був мій давній замір, бо дотеперь тото книжні іщі ніхто не зробив. Лем фурт не было грошів... А я пересвідчений, же хоць бы і не были грошы на книжку, так і сам бы я єї выдав“... Подрібнішы інформації о інтересній книжці, котра написана на вецей як 270 сторінках і є доповнена фарбнов фотодокументаціов, принесеме в далшій ціслі Інфо Русина.

Сын Лемковины мать свою памятку ізбу

„Я родил ся твоім сыном, доля моя бідна, і люблю тя Лемковино, мати моя рідна“.

Тото є выбер із творчости Івана Русенка, называного „сын Лемковины“, визначного будителя, великана і учителя народа, котрому його потомкови - польскы Лемкы славностні на петнім акті одкрыли *Памятну ізбу*, котра находить ся в просторах *Ставарішыня Руськой бурзі в Горлицях*. Ізба была одкрыта з почливости ку тому учительови лемківського народа, з подякы за дарунок лемківського духа, котрый вдяка ньому позволив принесты одказаня про Лемків аж до сучасности. В ізбі находить ся много интересного зо живота І. Русенка, його портреты з різних часів, вельо автентичных артефактів, выбер з його творчости, як і анотації різних публікацій. Не хыбить там ани копія образа І. Русенка од академічного маляря В. Скакандія з України, котрого серіографія находить ся в СММ - Музею русиньской културы в Пряшові. Суть там і цінны документи з часів, коли Русенко був выселений на Україну, ці його рукопис на пергаментовій картці з 1957 року (значить, 3 roky перед його смертьов), в якій передавать одказаня Лемкам, жебы старали ся о лемківску бісиду, котру треба зреформовати, усталити еднакы граматичны формы і едностайный правопис. Окрем будительской і літературной работы І. Русенко був і маляр, а через свої образы звыразнюовав прекрасну природу Лемковины і хыжкы, з котрых Лемкы были при смутній акції Вісла выселены зо своїх домів. Найдить ся там і його недокінченый рісунк, котрый схематічно намальовав еден день перед своей смертьов. На нім намальованы діяня з тяжкых часів Лемків аж по дні, коли люди можуть демократічні

знова визнавати свою народность.

Стілчік про Марію Мальцовску був порожній

„Скоро каждый рік учасничков Лемківской творчой осени была визначна русиньска писательска зо Словеньска – *Марія Мальцовска*. Все з великов любовиов нам принесла много поздоровлїнь од Русинів зо Словеньска в формі єї творчости. Но як видите, єї місце є днесь порожне, бо несподівані 25-го септембра 2010 одышла до вічности... Хыбить нам! Честь єї памяті! Зато мы днесь поздоровлїня посыламе єї в сілуеті минуты тиха, з великой почливости і споминань на ню“. Такы были вступны слова О. Дуць-Файфер, котра таким способом (по якім наслідовала минута тиха) одкрыла *XVIII-му Лемківску творчу осінь*. Дана літературна подія была присвячена як раз творчости І. Русенка, котру емотівні представили домашні „майстры“ П. Трохановский і О. Дуць-Файфер. На акції брали участь і поеты з України- *Марія*

лемковині потвердили ся 100 процентні. Конкретно в тім, же завершующій культурный програм був на так высокій уровни, же при выступліні молодых лемківских співачок не єдного участвующого підняло зо стілця. Ку тому кідь припоїв ся громовый голос П. Трохановского, котрый співав музыкально обробены стишкы І. Русенка, ці сценічны формы молодых людей, в котрых апеловали на зрахованя жытельства в 2011 році, так аплавзів од учасничков не было кінця краю. Но а найвекшым „бінгом“ была величезна торта, (котру діточкы не могли ани однести) про „Желізну лейді“ - так называють Лемкы професорку Ягелоньской універзіты Др. О. Дуць-Файфер, котра, як раз в день одбиваня акції, дожила ся округлого юбілею. Но вік нам ани організаторы а ани сама професорка не хотіла прозрадити, лем з усмівом конштатовала, же мать вецей як 20 років. „Прозывку“ „желізна лейді“ собі выслужыла од Лемків правом, бо як вшыткы гварять, же в области русинства

▲ Молоды фолклорісткы з тортів про юбілантку О. Дуць-Файфер (в другім ряді друга зліва). Од ной наліво Андрій Копча, головний організатор акції. Направо М. Янко з України, котра в тот день тьж славила свої округлий юбілей і „душа“ польских Лемків - П. Трохановский.

Янко з Львова і Богдан Пастух з Львовской области, котрых предкови – Лемкы з Польска - были на Україну выселены. Участвующі при їх декламованю не скрывали свої емоції і нераз їх одміняли великим аплавзом. А як бы і ні, кідь при прислухані ся до Пастуховых стишків, де окрем іншого высловив: „Лемкыня мене породила на Україні“, было аж барз чути велику емпатію ку їх оддалену, но барз близькому краю.

„Бінго“ на конєць

Як стара пословиця гварить - на конєць тото найліпше. Так тоты слова при нашім путовані по

є тверда як желізо, котре нігда і на огни не згорить. Про интерес уаджаме, же О. Дуць-Файфер окрем професорьской работы на універзіті, котру присвячує русиньскому языку, історії і літературі, є і організаторков вшыткых культурно-сплоченьских акцій Лемків в Польску, котры одбивають ся на барз высокій уровни. Є і авторков многих публікацій і одборных штудій. З той нагоды і мы од Русинів Словеньска посыламе професорці много поздоровлїнь і подяковань за так приємну атмосферу, яку нам вытворили нашы братя Лемкы. *На многая і благая літа пані Олено!*

PREDSTAVITELIA NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN ROKOVALI O KONCEPCII NOVÉHO ZÁKONA O POUŽÍVANÍ JAZYKOV MENŠÍN

Stalo sa tak 18.10. 2010 v Prešove, kde sa stretli zástupcovia jednotlivých organizácií národnostných menšín žijúcich na Slovensku: **Lucia Urbančoková** za Karpatonemecký spolok na Slovensku, **Akos Horony** a **Károly Toth** za Fórum inštitút Šamorín, **Peter Sokol** za Zväz Rusínov – Ukrajincov Slovenska, **Béla Hrubík** za Czmadok-SZMK, **Pavel Doležal** za Český spolok na Slovensku a **Vladimír Protivňák**, **Miroslav Kerekanič**, **Silvia Lysinová** za Rusínsku obrodu na Slovensku. Na rokovaní bola predložená koncepcia, ktorú vypracovala **Expertná skupina jazykového právneho poradenstva**, do ktorej boli následne predstaviteľmi NM zabudované prediskutované zmeny a na základe finálnej verzie bolo upravené normatívne znenie návrhu zákona, ktoré zástupcovia menšín hneď na druhý deň predložili podpredsedovi vlády pre ľudské práva a národnostné menšiny **Rudolfovi Chmelovi**. Ako je známe, Novelu zákona o používaní jazyka národnostných menšín plánuje Úrad podpredsedu vlády pre ľudské práva a národnostné menšiny predložiť na rokovanie do parlamentu do Vianoc. Rokovanie zástupcov NM malo konštruktívny charakter a cieľom vypracovaného materiálu bolo stanoviť zásady, na ktorých má byť postavený nový zákon o používaní menšinových jazykov.

S. Lysinová, foto autorky

Zásady vypracovanej koncepcie:

- Nový zákon o používaní jazykov menšín vychádza z toho, že občania vždy môžu používať svoj jazyk slobodne. Zákon môže upravovať len to, za akých podmienok sú povinné používať jazyky menšín ústne a písomne, napr. verejná správa, súdy, úrady, bezpečnostné orgány a orgány požiarnej ochrany atď. Môže teda otočiť logiku súčasnej legislatívy, ktorá pre občanov za určitých podmienok „povoľuje“ (a zároveň v niektorých prípadoch zakazuje) používať menšinový jazyk, pričom však pre úrady nestanovuje adekvátne povinnosti. Takýto prístup má z hľadiska občana za následok veľmi úzke a prázdne „právo“ a pre štát prakticky nestanovuje žiadne povinnosti. Nový zákon, naopak, kladie dôraz na vykonateľnosť práva a na povinnosti štátu, potrebné pre uplatňovanie práv občanov.

- Druhým dôležitým východiskom návrhu je to, že je dôsledný v otázke používania menšinových jazykov. Zákon o štátnom jazyku v súčasnosti upravuje používanie jazykov v oveľa širšom kontexte, ako platný zákon o používaní jazykov menšín a práve pre túto skutočnosť dochádza k takej absurdnej situácii, že napr. v obci obývanej menšinou v pomere až 95% je povinné uviesť výstražné nápisy v štátnom jazyku, v jazyku menšiny však nie. Nový zákon o používaní jazykov menšín sleduje ustanovenia zákona o štátnom jazyku v tom zmysle, že v každej oblasti, kde zákon o štátnom jazyku predpisuje povinnosť používať jazyk, vytvára jej paralelu pre používanie jazyka menšín.

- Ďalšou zásadou je, že návrh zákona vytvára jednotný rámec pre všetky právne normy, ktoré upravujú používanie menšinových jazykov na Slovensku a ktoré boli v priebehu predchádzajúceho poldruha desať-

ročia prijaté v rozličných situáciách (napr. zákon o ochrane spotrebiteľa, zákon o geodézii a kartografii, zákon o mene a priezvisku, zákon o matrike, zákon o verejnej správe, zákon o občianskom súdnom konaní, zákon o trestnom konaní atď.) so zámerom, aby bolo uplatnenie jazykových práv na Slovensku transparentné a pre všetkých zrozumiteľné.

- Návrh zostáva pri praktických riešeniach, ktorých zámerom je stavať na praxi používania jazykov menšín na Slovensku, ktorá je často pozitívnejšia ako legislatíva. To znamená, že pre štátne orgány určí také povinnosti, ktoré môžu bez väčšej námahy splniť. Toto zároveň vytvára priestor pre rozvoj odbornej terminológie v menšinových jazykoch v právnej, verejnosprávnej a inej oblasti, čo v budúcnosti môže slúžiť ako základ pre prijatie progresívnejšej legislatívy.

Koncepcia pozostáva z nasledovných ustanovení:

(Pozn. red. nie je možné opublikovať celé znenie všetkých ustanovení, preto vyberáme len niektoré pasáže):

Všeobecné ustanovenia

Osoby patriace k menšinám môžu slobodne používať svoj jazyk ústne i písomne, v súkromí i na verejnosti.

Ustanovenia zákona o používaní menšinových jazykov majú prednosť pred ustanoveniami zákona o štátnom jazyku.

Používanie jazyka v úradnom styku sa uplatňuje vo viacjazyčných obciach, ktorými sú tie obce, resp. bratislavské alebo košické mestské časti, ktorých pomer obyvateľov menšiny alebo s materinským jazykom menšín predstavuje najmenej 10%, alebo ich počet je najmenej 1000 osôb.

Ak v jednej obci danú podmienku spĺňajú rusínski a ukrajinskí obyvatelia spoločne, obec sa považuje

za viacjazyčnú. V týchto obciach sa považujú za úradný jazyk oba jazyky a obyvatelia týchto obcí môžu používať ktorýkoľvek z nich.

Používanie menšinových jazykov v úradnom styku

Ustanovenia tohto zákona sa vzťahujú na tie štátne, verejnosprávne a samosprávne orgány, alebo na

▲ V. Protivňák a B. Hrubík pri otvorení rokovania v Prešove.

nimi, alebo zákonom založené právne subjekty (zoznam sleduje zákon o štátnom jazyku), sídlo ktorých sa nachádza vo viacjazyčnej obci (napr. Obvodný úrad v Medzilaborciach).

Vo viacjazyčných obciach musia byť dôležité informácie uvedené aj v menšinovom jazyku (napr. informácie upozorňujúce na nebezpečenstvo a informácie o zdravotných záležitostiach).

Obyvateľstvo, pri používaní miestneho rozhlasu a iných technických zariadení, musí byť informované aj v menšinovom jazyku.

Názvy úradov, názov autobusovej a železničnej stanice a zastávok miestnej dopravy, zdravotníckych a sociálnych zariadení musia byť uvedené aj menšinovom jazyku. Cestujúci autobusovej a železničnej dopravy majú právo dostávať informácie a zadovážiť si cestovný lístok v menšinovom jazyku.

Používanie menšinových jazykov v styku s ústrednou štátnou správou

Ústredným orgánom štátnej správy, Úradu vlády SR, Kancelárii prezidenta SR a Kancelárii ombudsmana sa môžu posilať podania aj v menšinových jazykoch. Tieto orgány budú odpovedať v štátnom jazyku a v jazyku podania.

Používanie zemepisných názvov v menšinových jazykoch

Vo viacjazyčných obciach sa musia uvádzať názvy ulíc a verejných priestranstiev aj v menšinovom jazyku.

Názvy viacjazyčných obcí, krajov a okresov na tabuliach označujúcich ich začiatok a koniec, ako aj smerové dopravné značky sa musia uvádzať aj v menšinovom jazyku.

Používanie menšinových jazykov v oblasti kultúry a školstva

Kultúrne podujatia sa môžu konať v menšinovom jazyku, vrátane úvodného a sprievodného textu. Neperiodické publikácie z oblasti kultúry (program divadiel, koncertov, katalógy múzeí a knižníc), ako aj publikácie nepravidelného, resp. pravidelného charakteru sa môžu publikovať v menšinovom jazyku. (Pozn. red.: Tieto ustanovenia sú potrebné z dôvodu vyváženia príslušných reštrik-

tívnych ustanovení zákona o štátnom jazyku. Publikácie z oblasti kultúry, vrátane jazyka tlačových médií upravujú iné zákony, preto širšia úprava nie je potrebná.)

Vysielanie rozhlasových a televíznych programov sa povoľuje v menšinovom jazyku na miestnej, regionálnej i celoštátnej úrovni.

Kronika viacjazyčných obcí sa môže viesť aj v menšinovom jazyku.

Vo viacjazyčných obciach sa nápisy na pomníkoch a pamätných tabuliach musia uvádzať aj v menšinovom jazyku.

V školách s vyučovacím jazykom menšín sa pedagogická dokumentácia vedie v menšinovom jazyku a ostatná dvojjazyčne.

Používanie menšinových jazykov v ostatných oblastiach

Občania majú v zdravotníckych a sociálnych zariadeniach právo na používanie svojho materinského jazyka.

▲ Zástupcovia jednotlivých organizácií národnostných menšín, sprava do ľava: P. Sokol, A. Horony, K. Toth a L. Urbančoková.

Zakladajúce a iné listiny združení, politických strán a hnutí, ako aj hospodárskych spoločností sa môžu pripraviť aj v menšinovom jazyku.

Ochrana a rozvoj menšinových jazykov

Urady, policajné orgány a požiar-nické zbory, ako aj právne subjekty, pred ktorými v úradnom styku možno vystupovať na základe tohto zákona aj v menšinovom jazyku, zabezpečia to, aby menšinový jazyk ovládal príslušný počet ich zamestnancov. V záujme dosiahnutia tohto cieľa svojich zamestnancov motivujú zabezpečením jazykového kurzu a jazykovým príspevkom.

Orgány uvedené v predchádzajúcom bode dajú k dispozícii obyvateľstvu každé úradné tlačivo aj v menšinovom jazyku.

Podpredseda vlády zodpovedný za ľudské práva poskytne podporu orgánom uvedeným v predchádzajúcom bode k výkonu týchto svojich úloh vyplývajúcich z tohto zákona. Zadefinuje výskumné inštitúcie zaoberajúce sa výskumom menšín a menšinových jazykov zodpovedných za rozvoj odbornej terminológie a za preklad.

Podpredseda vlády a Ministerstvo školstva SR v spolupráci s obcami vytvoria podmienky k tomu, aby osoby žijúce vo viacjazyčných obciach, ale neovládajúce menšinový jazyk, mohli sa v prípade záujmu naučiť menšinový jazyk.

Rada vlády pre ľudské práva pripraví pre vládu správu o stave používania menšinových jazykov v dvojročných intervaloch. Prvá správa sa má pripraviť do 31. decembra 2013.

A ako predloženú koncepciu k novele zákona o jazyku menšín hodnotí samotný podpredseda vlády pre ľudské práva a národnostné menšiny Rudolf Chmel?

„V súčasnosti náš úrad pracuje nad novelou zákona, ktorá je už takmer pripravená. Predložená koncepcia od zástupcov národ-

nostných menšín bude istým konzultantom pri ďalších rokovaniach,“ uviedol vicepremiér. Novela by mala znížiť hranicu pre používanie menšinového jazyka v úradnom styku z dnešného minimálneho podielu 20 percent obyvateľov patriacich k národnostnej menšine v obci na 10 percent. „Najviac by sa táto zmena dotýkala nemeckej menšiny, kde by počet obcí stúpil z jednej na desať až jedenásť a **rusínskej menšiny, kde by to bolo približne sto obcí.**“ Na tejto zmene, ktorá podľa Chmela vyplýva z odporúčaní Rady Európy a OBSE, sa však ešte musia zhodnúť koalíčni partneri. Zároveň však dodáva, že hoci sankcie v jazykovom zákone považuje za zbytočnosť, aj napriek tomu v novele zákona o používaní jazyka národnostných menšín sankcie budú. „Pôjde o rub a líce tej istej agendy. Rátame s tým, že v zákone budú sankcie rovnako, ako sú dnes v novele zákona o štátnom jazyku,“ dodáva vicepremiér. „Keď majú byť tie dva zákony kompatibilné, jednoducho to tam musí byť,“ dodal Chmel. Dôvodom zavádzania sankcií je však podľa neho aj to, že **jazyky národnostných menšín si v niektorých prípadoch vyžadujú ešte vyššiu ochranu, ako štátny jazyk.** Novelu jazykového zákona, ktorá dáva ministerstvu kultúry možnosť udeľovať vo výnimočných prípadoch sankcie, označil Chmel za kompromis. Existencia sankcií v tomto zákone však podľa neho vyvoláva „znova negatívnu rezonanciu u príslušníkov národnostných menšín.“ Vyriešiť tento problém sa podľa vicepremiéra nepodarilo preto, lebo koalícia v niektorých ideologických otázkach nehladá stanovisko, ktoré by ju zbližovalo. Vicepremiér taktiež uviedol, že veľkou chybou pri zostavovaní koalície bolo, že do programového vyhlásenia vlády sa nedostal zákon o postavení národnostných menšín, ktorý sám označil za „generálny zákon“ v oblasti národnostných menšín na Slovensku.

DOMA SA NEROZPRÁVAME... BISIDUJEME

Sčítanie obyvateľov 2011
Oficiálna kampaň Rusínskej obrody
na Slovensku

Конференція о блаженім владыкови Васильови в Пряшові

-пем-

Дня 11-го октября 2010 р. зорганізовала Грекокатолицька теологічна факулта ПУ в Пряшові міжнародну научну конференцію під назвов **Рефлексія єдности в роботі і дійствовані блаженого єпископа Василя Гопка в контексті євроінтеграцной процедури**, яку факулта рішыла грантом научного проєкту ВЕГА. Конференцію, яка была присвячена части жывота блаженого Василя од обновліня діяня Грекокатолицькой церкви в 1968 р. аж по його смерть в 1976 р. славностні отворив і вшыткых привитав ТгДр. Любомір Петрік, ПгД., говорця і канцелар Архієпархіального уряду в Пряшові, перечітаном поздоровного письма владыкы Йоана Бабяка, пряшівского архієпископа і митрополіты Словеньска, котрый із причіны неодакладной служобной дороги не міг взяти участь. Участників конференції во вступі поздоровили і заступцьови Пряшівской універзіты – проректорка ПУ доц. Инж. Яна Бурґерова, ПгД. і декан ГТФ ПУ проф. ТгДр. Петер Штурак, який потім започав научну часть конференції першов лекціов о епохі, в якій блаженный Василь жыв. На конференції взяло участь веце домашніх і заграничных науковців. Притомны выслушали інтересны лекції, заобераючі ся різныма дімензіями жывота владыкы Василя, но могли дізнати ся і о фактах із процесу выголошіня за блаженого, з котрого історійов і хронологійов выступив постулатор процесів беатіфікації П. П. Гойдіча і В. Гопка Мґр. Ян Креглік. Мадярьска проф. Янка Дьорді, ПгД. зась слухачів познакомила з Мадярьсков грекокатолицьков церков. На конференції презентовали ся і двома науковці з Польска, Др. габ. Юзеф Марецькі з лекціов о ліквідації Грекокатолицькой церкви в Польску і Др. Марек Рембієж, котрый заоберав ся діалогом выходной і западной європской культуры на основі думок і тугы блаженого Василя по єдности, котру мав підкреслену і во своїм єпископскім гербі мотом „Да всі єдино будуть“. Найінтереснішым про многих став ся выступ ПаедДр. Франтішка Данцака, котрый особні барз добрі пізнав блаженого Василя і познакомив участников свойов лекціов з особнов корешпонденціов з блаженным Васильом, яка продовжовала дакілько років. Конференція помогла ліпше спознати жывот і діяня єдного із двох русиньских блаженных єпископів, походжаючих з теріторії Словеньска - Василя Гопка. Він зо свойов тугов по єдности жыв аж до кінце свойого зывота і записав ся до жывота Грекокатолицькой церкви на Словеньску як єдна із найвызначнішых особностей і може нам быти прикладом при будовані іщі фурт так потрібной єдности і добрых меджліудьских одношінь. За блаженого його выголосив папа Йоан Павел II-ый 14-го септембра 2003 р. в Братіславі.

П. Худік, председа ПСК: „Наш розрахунок на закупіня образів Е. Вархолы не выстачіть“!

П. Лічак, редактор часопіса Словенька і Пряшівського вечерніка, фото: С. Л. і архів ММУЕВ

На другый рік ославить Музей Енді Вархолы в Меджілабірцях, котрого зряджователем є Пряшівскый самосправный край (ПСК), 20 років од свойого заложіня. Легко може стати ся, же не буде што ославовати, зато же його стіны будуть на пів порожні.

Підуть до світа?

Маїтельом векшой части серіографій краля поп-арту є родина правника з выходного Словеньска. Зо стовкы образів в музеї, котрый рочні навщівить коло 15.000 любителів образів сына русиньскых выселенців з недалекой Миковой стропківського окресу, выше уведженій родині належить 39 образів.

▲ М. Бицько, куратор ММУЕВ в Меджілабірцях.

Война за сценов

Як нам повів анонімный маїтель (зо субективних причін хоче остати в анонімїті), першы образы купив іщі в 1991 році, а то вдяка тому, же познать ся з Ендіовыма братами Яном і Павлом. „В часі дакількох місяців я купив про себе і свої діти десятки серіографій од Надації Енді Вархолы, котрой президентом є Ендіго брат Джон. Дакотры образы были докінця властноручні Ендім запакованы. Кідь в Америці од братів Вархоловых достало ся мі великой почливости купити Ендіго образы, обіцяв я їм, же, як їх властник, зроблю вшытко, жебы не зостали скрыты в банковых сейфах, але жебы з них могли потішыты ся любителі образів єдного з найзнамішых представителів візуального іскуства другой половины двадцятого віку. Кідь же за сценов зачало ся дость твердо бойовати о місце, де Музей Е. Вархолы буде, то брата Вархоловы были протів того, жебы був заложений в Братіславі, або докінце і в Празі, надація мі

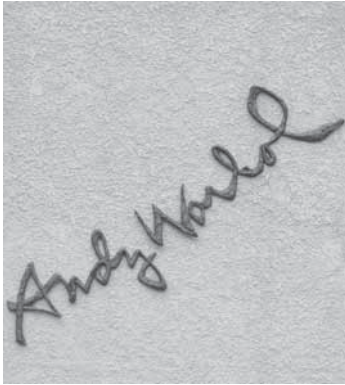
образы продала з условіюм, же будуть выставльованы в роднім краю іх родичів“. Окром іншых, желаня братів Вархоловых,

заложыти Музей в роднім краї його родичів, підпорив і тодышній президент Чеськословеньской републикі В. Гавел.

Образы за міліоны Єур

І так першый музей Е. Вархолы (1928-1987) одкрыв ся в просторах бывшого музею модерного іскуства на далекім выході в Меджілабірцях. Аж о 5 років пізніше одкрыв свої браны Вархолів музей в Пітсбургу. Правник з выходного Словеньска дав за закупіня образів Вархолы уж міліоны EUR. І внимать то, як барз добру інвестіцію. „Теперь важні роздумую о тім, жебы даяку кількість з той збірки, о котру є теперь великий інтерес, продал“, не скривав перед нами свою откровенность, і отворені дале говорить о своїх далшых замірах з образами Вархолы. „Нихто мі не може вычитати, же часть зо збірки хочу продати. Я поважую ся за Вархолового обдівователя і прихылника, но єдночасні я і обходник, котрый, по двадцятьох роках, хоче часть своїх інвестіцій добрі зурочіти. Не таю ся і тым, же то были добрі інвестованы пінязі. Наприклад, єден із першых образів я купив в Нью Йорку за 7 тисяч доларів, а по пятох роках я продал його до Шведьска за 800 тисяч шведьскых корун, што представлять приблизні коло 80 тисяч Єур. Іншыма словами повіджено, тотя інвестіція мі принесла приблизні десять раз векшый заробок. Барз осторожні слідую торговлю іскуства - за кілько прода-

ють ся образы в найпрестіжніших авкчных галах в Нью Йорку і в Лондоні. Господарська криза барз помогла в обходовані з художніма творами. По Пікасови є днесь Вархол найпродаванішим автором. Найвысша ціна, за котру був проданий його образ, є 112 мільонів доларів", - додавать подникатель.

ПОНУКЫ ЗО СВИТА

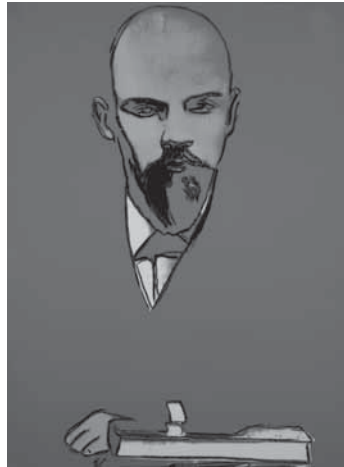
Жебы потвердив фактами свої слова, положив на стіл в своїй адвокатській канцеларні послідні понуки за образы. Дакотры досправды выбивають дых. **За найціннішу серію меджілабірського музею - ДЕСЯТЬ СЛАВНЫХ ЖЫДІВ двадцятото віку, сй маїтельови нукають рівный тілїон Єур.** „Кідь же є то лем перша понука, зато думам, же ціна при далшых обходных іднаннях може іщі нарости. Кітай тепер шаліє за Вархолом. Добрі платять Японці і богаты Руси“, - конштатує маїтель, кідь говорить о великім інтересі о Вархолову творчость. Далє говорить о понуках за запожычїня образів до найславнішых галерій світа. „І о тім роздумую, же свою збірку пошлю до світа, лем хто потім прийде до Меджілаборець, кідь увидить Вархолу в Відні або Лондоні? Вєдь ціна за пожычїня образів на рік до вызначной галерії творить 10 аж 15 процентів з цілковой сумы образу.“ Маїтель образів того, наїсні, так і зробіть, бо в його душі тяжьтє чуття, же його збірка образів є про веджіня музею нехотячов дітинов. “За девять років мї іщі ніхто з музею не подяковав, ніхто мене холем раз за рік з почливости не закликав ани лем на каву. Так што собі о тім вшыткім мам думати? Іншы выставователі о мої образы дословні бють ся, а ту суть невдячні тихо, або в тім ліпшім припадї выгваряють ся на фінанчну кризу“, конштатує тото одношіня веджіня Вархолового музею в Меджілабірцях. ПгДр. Михал Быцко з меджілабірського музею є на Словеньску пра-

вом поважований за найліпшого зналця діл Е. Вархолы. Зато не чудо, же йому, по высловах маїтеля 39 образів, бігать мороз по хырбеті.. „Кідь буде тото, што вісить во воздуху, так наш музей зостанє як цісарь без шмат. Каждый музей екзітує на основі будованя збірковых фондів, але мы уж двадцять років не мамє свої фонды, мы одказаны на перепожычованя образів із Надації Е. Вархолы з Америки або од приватных маїтелів. Музей мать велике щастя, же мать і такого добродителя, яким є маїтель 39 Вархоловых образів. Усвідомлюєме собі, же выбудовати властну збірку Вархоловых образів є над силы ПСК, котрый є нашым зряджовательом. Кідь бы крайска самосправа хотіла купити тоты образы, істо бы ей уряд не мав цілый рік на выплаты про свої работников. А, може, і того бы было мало“, - конштатує М. Бицько.

НАД СИЛЫ САМОСПРАВЫ

Ситуация, котра вытваряеть ся над далшым осудом запожычаной збірки не охалблять спокійного ани председу ПСК – П. Худіка. “Маїтель пожыченых образів мене завчасу інформовав о тім, же хоче свої інвестиції до вархоловых образів зурочити і же роздумує нас продайом ці запожычовані образів до світовых галерій. Вирьте, же із вшыткых сил снажу ся, жебы тото не означало конець музея. Кідь бы ПСК мав купити образы, котры хоче іх маїтель продати, было бы тото вельо про наш розрахунок.

Таку зтяж не можеме утримати. Роблю вшытко для того, жебы мы могли на другый рік образы холем запожычїти за ціну, з котров бы був іх маїтель спокійным. Но треба

припомянути, же музей мать надрегіональний характер, зато бы было добрі, жебы о його захорону причінило ся і Міністерство культуры СР. На жаль, од 2002 року ніхто з того міністерства ани з влады не проявив інтерес помочі тому органу культуры. Без фінанчнотой помочі тото не докажеме зато, же тото вшытко є над нашы фінанчны можливости“, - говорить П. Худік.

Звысшеуведженого выпливать, же над осудом великой части серіографії основателя поп-арту вісить великий вопрос - ці о рік на ославах двадцятото юбілею Музея Е. Вархолы будуть його образы іщі окрашовати музей і ці буде што ославовати. Тяжко нам тепер на тото найти отчізнянську одповідь...

Найвекша інвестиція Пряшівского самосправного краю

-р-

На гранічнім переході Нижня Полянка – Озенна, який находить ся меджі Словеньском і Польском, одбыла ся дня 21-го октября 2010 р. вызначна акція. Цільом той акції было славностне отворіня новой дороги, котра споїла Бардїюв з польскыма містами Ясло і Кросно. Нова дорога, котра была выбудована в бардїювскім окресі є дотепер найвекшов інвестиційов Пряшівского самосправного края (ПСК) в рамках Програму черезгранічнотой співпраці Словеньско – Польско. Цілковый розрахунок проекту, під назвов Розвиток дороговой інфраструктуры меджі окресами Кросно – Ясло – Бардїюв є **4,58 міль. €**. А так властні нововыбудована дорога знова споїла словеньсько-польске пограніча **по 65-тьох роках**. На славности взяли участь і вызначны гості, меджі котрыма были П. Худік – председа ПСК, В. Козак – дїректор СУЦ ПСК, А. Кмієцік – староста польского Ясла і іншы.

ГРИЩЕ

Дорогы діти!

Уж мы не знали дочекати ся Вас, нашы діточкы! Скінчили ся вакації, зачав ся новий школьський рік. Віримо, же вы собі одпочили і мате теперь повно енергії, котра Вам вытримле по цілий наступный рік. Про редакцію Інфо Русина то значить повернутя рубрікы, котра є присвячена Вам, нашым найменшым читателям. І тот школьський рік хочемо про Вас приготовляти інтересны, научалны, але і забавны статі, різны конкурзы, котры, як надіємо ся, будуть Вам любити ся і найдуть собі меджі Вами своє місце на Ваших годинах русиньского языка, або во вольнім часі. І не забудьте, же добры одповіді на конкурзны вопросы наша редакція одмінює і каждая реакція (што любить ся Вам, або што бы Вы хотіли в рубріці мати) потішыть нас.

Ваша редакція

БАЙКЫ

Діти, знате што то є байка? Байка є така приповідка, в котрій звірята, рослины або неживы предмети выступають як люди. Фурт в ній пояснює ся деяке понауціня. В байці ужывать ся сатира і іронія – саркастичный гумор, яким автор критизує тото, як люди поведять ся. Першы байкы росповідав Езоп в 6-ім сторочу перед Хрістом. Езоп був грецькым творительом байок. Його творчость наперед декламовала ся лем устні і позберав їх аж в 3-ім сторочу перед Хрістом Деметріос Фалерський. О Езопім жыоті того вельо не знаме, народив ся, здавать ся, як раб (отрок) в Сардах в Малій Азії, нескірше жив в Атенах і на острові Самос. За свойого жыота вельо путовав. Інакшы істочники зась гварять, же був каліка і фізічно хворый чоловік. В його байках выступають звірята, предмети або рослины, котрым придавать атрібуты людських характерів. Найчастіше але в байках выступають звірята, котрым приписують ся людськы особливости і тоты про них потім становлять ся тіпічны, наприклад, лишка є хітра. В реалнім світі звірята не мусять мати тоты особливости, але люди їм їх з даякою причіны (напр. візуалной) дали. Езоп але писав і байкы, в котрых выступали звичайны люди і указывав в них на людську скупость і хамтивость. Його творчость нескорше стала ся знамов по цілім світі. До днесь належить меджі найвызначнішых байкарів.

О псові і кусочку мяса (Езопова байка)

Пес нашов великий кусиско мяса і ніс його в зубах, жебы собі його десь в покою зів. Пришов ку потічку, понад котрый вела лавка і путив ся по ній на другый бік. В середині заставив ся і попозерав долов. З воды позерав на нього його власный образ. Думава собі, же позерать на другого пса і великым кусиском мяса в пыску. „Його мясо є векше як мос“, – подумав собі пес завистливо. „Выторгну йому його і утчу.“ І так отворив пысок і путив своє мясо, котре члюпло до потічка і упало на дно.

Понауціня: Успокой ся з тым, што маш.

Конкурзный вопрос:

Діти, кідь же наша днешня головна тема є байка і наш конкурзный вопрос є звязаны з байков. Хочемо од Вас, жебы вы нам до редакції написали мено вызначного русиньского писателя, котрый пише байкы нашым материньскым языком – порусиньскы. Знате хто то є? Жебы мы помогли Вам, доповниме іщі, же векшына дітей на Духновічовім Пряшові 2010 декламовала його творчость!

ЗНАЛИ СЬТЕ?

Найвекше звіря

- Слоны суть найвекшы звірята на світі. Напрік величезному тілу, знають ся погынати в кряках і в болоті. Легко выйдуть на высшы горы і знають барз добрі плавати. Про слона є барз важный хобот. Хоботом слон дыхать, тримать собі їдло, пе воду, хоронить ся перед небезпечностьов і нюхать. В хоботі слона є барз вельо мускулів, зато є такой огынаючий. Слоны барз люблять купати ся, плавають, докінце потоплюють ся. Коли вонка горячо, слоны з хоботом оливають ся студенов водов. Кідь уж є так горячо, же не дасть ся вытримати, слоны мыють ся в болоті. Спочатку выліють на себе повный хобот воды, потім на себе сиплють порошок. Болотом, котре на них таким способом выникне, хоронять ся слоны перед великым теплом і перед вшелиякым шкодливим інсектом. Хоць слоны были скрочены перед веце як 4000 роками, люди до теперь хоснують поміч тых покійных великанів. Найчастіше знають слоны послужыти як „живе таксі“ – головні в таких місцях, де тяжко перейти. Окрем того, люди хоснують їх і на транспорт тяжкых предметів. Тоты масівны, но тыж добры звірята можуть быти прекрасныма ціркусовыма герцями, знають научіти ся танцьовати або докінце і бавити фотбал.

Плавають, але не суть рыбы

- Вельо людей думать собі, же делфін є рыба. Досправды тоты звірята належать ку савцям, то значить ку тым, котры кормлять ся молоком мамы. Делфіны плавають барз скоро і шиковні. Окрем того суть приятельскы ку чоловікови.
- Інтресны суть і пташкы, котры знають плавати. Пінгвіны. Не знають добрі ходити, але прекрасні плавають. Што є але найліпше, пінгвіны суть єдины птахи на світі, котры знають ходити, плавати, но літати не знають.

DOMA SA NEROZPRÁVAME...
BISIDUJEME

Sčítanie obyvateľov 2011
Oficiálna kampaň Rusinskej obrody
na Slovensku

**DOMA SA NEROZPRÁVAME...
BISIDUJEME**

Sčítanie obyvateľov 2011
Oficiálna kampaň Rusínskej obrody
na Slovensku

Што одбыло ся в Нижній Полянці?

-р-

Село Нижня Полянка (окрес Бардіїв) в співпраці з Русиньсков обродов на Словенську – Регіоналним клубом в Бардіїві і Горношарішським освітнім центром, зорганізували в неділю 10-го октобра 2010 р. „Фестивал русиньской культуры“, який одбив ся в містнім Културнім домі. В програмі, який конферовала Марія Шуркалова з Бехерова, представили ся ФГ „Барвінок“ і співацьке дуо М. Караш – І. Сівулькова з Камюнкы, ЖСГ „Стебничанка“ із Стебника, МСГ з Вышньої Полянкы як і солісты народных співанок: М. Слота, З. Якубова, К. Фечанінова зо Снакова, В. Кожена і Л. Ручінська із Бардіїова. Зо своїм співацькым художництвом на фестивалі одпрезентувала ся і сама конференцєрка програму Марія Шуркалова, котра заспівала прекрасны русиньскы співанкы ведно зо своїм братом Патріком. На koniec уж лем додаваме, же проект був реалізований з фінанчнов підпоров Уряду влады СР.

MÁRIA MAČOŠKOVÁ
"JUBILUJE"

Pozývame Vás! Jubilejny koncert zaslúžilej umelkyne Márie Mačoškovej pod záštitou primátora mesta Prešov, JUDr. Pavla Hagyariho

18. novembra 2010 o 19:00 hod.
PKO Čierny orol Prešov

Hudobný doprovod:
Ľudová hudba folklórného súbora ŠARIŠAN

Hosťia:
Katarína Rosinová, Anna Poráčiová, Ivela Svitková, Ivana Svitková, Martina Svitková, Jozef Andraščík, Ján Ambroz, sestry Jendrčové, Gabriela Marčonová, PULS, bývalé členky PULS-u

Hudobný doprovod na akordeónoch:
Jozef Pirob, Igor Kreča, Milan Garbera

www.marka.macoskova.szm.com

Vstupné: 7,-€
Miesto: PKO Čierny orol Prešov
www.pkopresov.sk

S FINANČNOU PODPOROU MINISTERSTVA KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
Združenie Rusínov Slovenska, P. O. Box 73, 080 01 Prešov, Slovakia
mobil: +421 905 899 591, e-mail: rasto.zima@gmail.com

MESTO PREŠOV

PULSpripravil benefičné
vystúpenie**ČLOVEK PRE
ČLOVEKA**

Kedy?

6.11.2010 o 17:00 hod.

Kde?

Veľká scéna DJZ Prešov

Vstupné: 8,50 €

Predpredaj vstupeniiek:

0917 647 667 alebo

public@puls-slovakia.sk**balada . literárna kaviareň**

17. novembra 102 prešov 08001

predaj národnostnej literatúry

В слідуючім числі Інфо Русина дочітате ся:

11/2010

Наш юбілант
Інж. М. Крайковіч

11/2010

Великий кус роботи
бєнядіковського старосты

11/2010

Русинові вручів Міністер
здравотництва честный
тітул

InfoRUSIN vydáva Rusínska obroda na Slovensku. Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR - program Kultúra národnostných menšín 2010. Evidenčné číslo: EV 1739/08. Sféredaktorka: Bc. Silvia Lysinová. Redaktor: Mgr. Peter Medviď. Korektor: Doc. PhDr. Juraj Paňko, CSc.. Výroba: ADIN. s.r.o., Prešov. Adresa redakcie a administrácie: Rusínska obroda na Slovensku, redakcia INFO RUSIN, Levočská, č. 9, 080 01 Prešov. Tel: 051/7722889, 051/7482776, 0918 176 804. E-mail: sekretariat.ros@centrum.sk, rusinska.obroda@kryha.sk, www.rusyn.sk. Predplätne na rok: Slovensko: 6,64 €, Európske štáty: 12,66 €, mimoeurópske štáty: 18, 66 €. Inzeráty, reklamy, sponzoriny preberáme v redakcii Info Rusin, Prešov (budova Daňového úradu, 2. posch.), každý pracovný deň od 12.00 - 16.00 hod. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciam! Publikujeme i názory, s ktorými nie vždy súhlasíme. Za obsah príspevku zodpovedá autor. Info Rusin je distribuovaný aj do novinových stánkov prostredníctvom MEDIAPRESS Poprad, spol. s r.o. (okresy: Stará Ľubovňa, Poprad, Levoča, Kežmarok, Spišská Nová Ves) a KAPA DAB Prešov, spol. s r.o. (okresy: Prešov, Bardejov, Humenné, Medzilaborce, Sabinov, Snina, Stropkov, Svidník, Vranov n/T).

Rusínska obroda-Info Rusín
Levočská 9
080 01 Prešov 1
"D+4"
4/2007/RPC PO

Platené v hotovosti
080 10 Prešov 10